

Mazurská jezera

Mazurská jezera jsou oblíbenou lokalitou s nádhernou krajinou, která zahrnuje více než tisíc jezer. Kromě provozování vodních sportů a romantických procházek zde můžeme navštívit velké množství zajímavých památek, jako jsou hrady Řádu německých rytířů, krásné kostely a také Hitlerův válečný stan z období druhé světové války – Vlčí doupě. Z této soustavy bunkrů, které jsou ukryté v lesích, Němci plánovali útok na Sovětský svaz.

Oblast Mazur je pokryta hustými lesy, jezery, která jsou navzájem propojena řekami a kanály. Mazurská jezerní oblast (1700 km² – 486 km² připadá na jezera) se nachází v severovýchodní části Polska, blízko hranic s Litvou a Ruskem. Mezi hlavní města tohoto regionu patří Elk, Ke-trzyn, Giżycko, Mikolajki, Mragowo a Węgorzewo. Největší jezero v tomto regionu a také v celém Polsku je jezero Sniardwy (114 km²). Toto trojúhelníkové jezero se nachází na jihu oblasti a díky své velké rozloze umožňuje zážitek, který je podobný plavbě po moři.

Druhým největším jezerem Mazur je jezero Mamry (104 km²) ležící severovýchodně od města Giżycka, které je plné ostrovů. Samotné jezero se skládá z více malých vzájemně propojených jezírek. V letech 1765 – 1772 byla uskutečněna první etapa výstavby, při které vzniklo pět nejdůležitějších kanálů. V roce 1911 začala stavba nejdělsí-

ho kanálu – Mazurského, který má délku 51 km a propojil jezera s řekou Pregel.

Centrem Mazurské oblasti je městečko Gyżiko, které se nachází na rozhraní jezer Niegocin a Kisajno. Základy města byly položeny křižáky, a to v roce 1330. Křižáci zde postavili pevnost proti litevským nájezdům.

Dalším významným místem je městečko Mikolajki, které leží na jihu u stejnojmenného jezera. Řadí se mezi známá letoviska a je základnou pro výpravy na jezero Sniardwy a nebo na jezero Luknajno, kde je největší rezervace divokých labutí v Evropě.

Asi 40 % Mazurské jezerní plošiny je chráněno. Mazury jsou největší zásobárnou sladké vody v Polsku. Krajina – i její utváření – je podobná finské, pomořanské nebo meklenburské jezerní plošině. Na jejím vzniku se podílel pevninský ledovec, který roztál na konci poslední doby ledové před 12 000 lety.

Největším lesním komplexem je prales Puszcza Piska (100 000 ha). Tvoří ho převážně borové a smrkové lesy s velkým podílem listnatých stromů – lípy, dubu, javoru, osiky, břízy a habru.

Z ptactva zde žije především symbol Mazur – kormorán, různé druhy volavek a labutí, dále čáp černý i bílý, jeřáb, orel mořský a křiklavý, káně myšilov. Ze savců potom vydra, bobr, los a několik druhů netopýrů, jelen, srnec, divoák, vlk,

Klub fotografů přírody

liška a rys. Kromě vodních sportů má pro místní hospodářství velký význam i rybářství a lovecká turistika.

Na území Puszczy Piskej se prostírá i CHKO Mazurski park krajobrazowy. Tento prales byl bohužel z části zničen vichřicí v červenci 2002 – tehdy bylo vyvráceno až 35 % stromů. Obnova lesů bude trvat – podle odhadu polských lesníků – až 60 let.

Mazurská jezera jsem navštívil během svého pobytu v Polsku několikrát – poprvé v roce 2003. Vždy se mi tam velmi líbilo, i když na můj vkus obzvláště v létě je tam poněkud přelidněno – Poláci sem totiž rádi jezdí, stejně jako do Vysokých Tater a k Baltskému moři. Krajinářsky je to oblast velmi zajímavá, divokých zvířat a ptáků je zde více než dost – je to až s podivem při tom množství turistů, hustém osídlení a zemědělství.

Zvláště zajímavá – a proslulá – je tamější jelení říje a ornitology určitě nadchne i množství vodního ptactva. Zkrátka pro myslivce, rybáře a fotografy přírody je to velmi zajímavá destinace. Sehnat ubytování určitě ani v létě není problém a s dostupností to také není tak špatné – Poláci v letech 2007 – 2012 opravili a postavili mnoho silnic a dálnic a výstavba i rekonstrukce pokračuje.

Za návštěvu stojí zoopark (100 ha) v Kadzidłowě nedaleko Mikolajek, kde můžete vidět zubry, vlky, jeleny, divočáky, losy, daňky, tarpány, bobry, jeřáby, tetřevy hlušce a čápy.

Nakonec zmíním i zajímavý projekt – návrat tarpana do polské přírody. Na poloostrově Popielno (jezero Sniardwy) se nachází výzkumná stanice Polské akademie věd, která vznikla v 50. letech 20. století. Vědci zde chovají polské koníky – potomky divokých koní – tarpanů. Několik stád polských koníků běhá po okolních lesích a je možné je potkat při procházce na dvou naučných stezkách o délce 6 a 10 km. Koníci se člověka nebojí, přicházejí až k němu a netřeba se jich obávat.

Kromě Popielna žijí polští koníci ještě v NP Roztocze a Biebrzanském NP. Polských koníků – přímých potomků proslulých tarpanů – žije v dnešním Polsku asi 600 kusů. Polský koník je vysoký 130 – 140 cm s hmotností až 400 kg. Celkové množství koníků žijících v rezervacích je necelých 200 kusů, dalších 400 kusů vlastní soukromí chovatelé.

Tarpan (*Equus przewalski gmelini*) měl myšovitě šedé zbarvení, tmavé nohy a temný podélný pruh na hřbetě. Na tarpanových končetinách bylo často patrné tmavé příčné pruhování, jen vzdálený náznak pruhování zeber. Jako praví divocí koně měli tarpani krátkou vzpřímenou hřívu. Posledním útočištěm divokých evropských koní se staly jihoruské stepi v okolí Dněpru. Poměrně krátce předtím žili tarpani i v Polsku a v pobaltských zemích. Je nepochybné, že domestikací tarpanů vzniklo v těchto oblastech malé a vytrvalé plemeno domácích koní.

Na počátku 19. století se tarpan vyskytoval hojně na Ukrajině. Místnímu obyvatelstvu dělal znač-

né starosti nejen tím, že v zimě navštěvoval seníky, ale hlavně často odluzoval zemědělcům jejich kobyly, které se připojovaly k tarpanům a divočely. Není proto divu, že lidé tarpány na Ukrajině nenáviděli a všemožně je hubili.

Vědecké kruhy se tehdy nemohly shodnout v názorech na původ těchto koní. Někteří je považovali za zvířata původní a divoká, druzí zas tvrdili, že to jsou jen potomci zdivočelých koní. Učenci se přeli, venkovský lid tarpány vybíjel, poslední stáda rychle mizela a než se začalo myslet na jejich záchranu, zbyla jen dvě malá stáda, v nichž byli skutečně také koně zdivočelí a kříženci. Posledního tarpana, kobylu, ubili sedláci roku 1876, a to byl také konec posledního evropského divokého koně.

V žádném muzeu nemají preparát opravdu čistého pravého tarpana. Jediným koněm, který nese ještě stopy divokých prakoní, je malý polský koník. Aby mohla být zachována a vyšlechtěna forma koně tarpanu co nejpříbuznější, byli mezi polskými koníky vybráni jedinci, kteří měli k typu tarpana nejbližší. Tento výběr byl prováděn zejména v okolí Bilgoraje, kde tarpány choval již na počátku 19. století kníže Zamojski.

Nejtypičtější kusy byly vybrány a zásluhou polského zoologa Vetulaniho byly chovány v NP Bělověžský prales – v září 1939 mělo stádo 40 ks. Během 2. světové války německé okupační úřady zabavily koníky a odvezly je do Říše. Po skončení války Vetulani bez úspěchu zkoušel získat zvířata zpět. Nakonec se znovu podařilo stádo vybudovat. Prof. Vetulani rovněž rozhodl, že napříště budou koníci chováni v rezervaci Popielno ve vojvodství Mazury – Warmia (od roku 1953).

Prof. Tadeusz Vetulani se domníval, že všichni tarpani byli původně zvířata stepní, ale vlivem změn v podnebí v poledových dobách se z nich vytvořila zvláštní lesní forma. Zdá se, že tarpan měl k domácímu koni daleko blíže než například kůň Przewalského. Svědčí o tom i to, že domácí koně (kobyly) se kdysi často připojovaly k tarpaním stádům, kdežto o koních Przewalského je známo, že se s domácími koni rádi nemají.

Text a snímky Jan KUSOLITS